

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain 9 luvun 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia siten, että työmarkkinatukeen sovellettavaa tarveharkintaa lievennettäisiin puolison tulojen osalta. Muutos ehdotetaan toteutettavaksi korottamalla vähennystä, joka tehdään puolison tuloista ennen tarveharkinnan suorittamista. Vähennyksen

enimmäismäärä korotettaisiin 236 eurosta kuukaudessa 536 euroon kuukaudessa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2004 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Työttömyysturvalain (1290/2002) 7 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan työmarkkinatuen maksamisen edellytyksenä on, että henkilö on taloudellisen tuen tarpeessa (tarveharkinta). Poikkeuksista, toisin sanoen työmarkkinatuen maksamisesta ilman tarveharkintaa, säädetään sanotun lain 9 luvun 5 §:ssä. Taloudellisen tuen tarvetta ei edellytetä aikana, jona henkilö osallistuu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaiseen työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai työmarkkinatoimenpiteeseen, työhallinnon järjestämään kuntoutukseen, kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaiselle työtoimintajaksolle tai saa työmarkkinatukea työttömyysturvalain 10 luvun mukaisena koulutuspäivärahana. Työttömyysajalta taloudellisen tuen tarvetta ei edellytetä sellaiselta 55 vuotta täyttäneeltä henkilöltä, joka työttömäksi jäädessään on täyttänyt työttö-

myysturvapäivärahan saamisen edellytyksenä olevan työssäoloehdon. Edelleen taloudellisen tuen tarvetta ei edellytetä 180 ensimmäisen työttömyyspäivän aikana sellaiselta henkilöltä, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päätynyt työttömyyspäivärahan enimmäiskeston täyttymiseen.

Tarveharkinnassa otetaan huomioon työttömyysturvalain 9 luvun 3 §:n mukaan sen 2 momentissa lueteltuja etuoikeutettuja tuloja lukuun ottamatta henkilön omat tulot kokonaisuudessaan ja hänen puolisonsa tulot 236 euroa ylittävältä osalta kuukaudessa. Lain 9 luvun 4 §:n mukaan tarveharkinnassa huoltovelvollisella vähennetään täysimääräisestä työmarkkinatuesta 50 prosenttia tarveharkintatulon osasta, joka ylittää 848 euroa kuukaudessa. Tätä tulo rajaa korotetaan 106 eurolla jokaisen huollettavana olevan lapsen osalta.

Puolison tulojen lisäys saattaa työmarkkinatuen ja asumistuen sekä mahdollisen toimeentulotuen alentuessa ja toisaalta tulove-

ron määrän kasvaessa johtaa tilanteeseen, jossa työtulon lisäys aiheuttaa etuuksien ja verotuksen yhteisvaikutuksen johdosta tosiasiassa perheen käytettävissä olevien tulojen alenemisen. Tarveharkinnassa huomioon otettavat puolison tulot ovat käytännössä useimmiten palkkatuloja, joten tilanne ei sosiaaliturvan kannustavuuden näkökulmasta ole tyydyttävä. Käytännössä tarveharkinta, ainakin silloin, kun se estää maksamisen kokonaan, kohdistuu naisiin.

Esityksessä ehdotetaan pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaisesti, että puolison tuloihin liittyvää työmarkkinatuen tarveharkintaa lievennetään. Lievennys kohdennettaisiin nimenomaan puolison tuloihin. Muutos ehdotetaan toteutettavaksi siten, että korotetaan sitä tulo rajaa, jonka ylittävät puolison tulot vaikuttavat tarveharkinnassa työmarkkinatukea vähentävästi.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Tarveharkinnan vuoksi vähennettyä työmarkkinatukea maksettiin vuoden 2002 aikana 25 900 henkilölle 2,6 miljoonalta päivältä, mikä on noin 6,6 prosenttia kaikista työmarkkinatukipäivistä. Yli 90 prosentissa vähennyksen perusteena on ollut puolison tulot.

Puolison tulojen vuoksi vähennettyä työmarkkinatukea maksetaan nykyisin vuoden aikana noin 2,4 miljoonalta päivältä keskimäärin 9 500 henkilölle. Keskimääräinen vähennetty työmarkkinatuki on 15,8 euroa päivässä.

Jos 236 euron rajaa korotetaan 300 eurolla, vähennettyä työmarkkinatukeen saavien työmarkkinatuki nousisi 7 euroa päivässä, jolloin keskimääräinen vähennetty päiväraha nousisi 22,8 euroon päivässä. Vaikutus työmarkkinatukimenoissa olisi 17 miljoonaa euroa. Ehdotetulla tavalla toteutettavan lievennyksen arvioidaan tuovan työmarkkinatuen piiriin noin 2000 uutta saajaa, mikä lisäisi työmarkkinatukipäiviä runsaat 0,5 miljoonaa päivää vuodessa. Heille arvioidaan maksetta-

van työmarkkinatukea keskimäärin 3,5 euroa päivässä, minkä vaikutus työmarkkinatukimenoihin olisi noin 3 miljoonaa euroa. Ehdotettu muutos lisäisi työmarkkinatuen menoja yhteensä noin 20 miljoonaa euroa vuodessa.

Työmarkkinatuen muutos pienentää asumistuen tarvetta noin 0,8 miljoonalla eurolla. Muutoksen vaikutus asumistukeen on vähäinen, koska työttömistä asumistuen saajista yli 60 prosenttia on yksinäisiä henkilöitä, joita uudistus ei koske lainkaan. Toimeentulomenoihin muutoksella ei ole mainittavaa vaikutusta. Verotuloina palautuisi työmarkkinatuen lisäyksestä noin 4 miljoonaa euroa vuodessa.

2.2. Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Puolison tulojen huomioon ottaminen työmarkkinatuessa on useammin vaikuttanut työmarkkinatuen piiriin kuuluvien naisten kuin miesten asemaan. Vuoden 2003 ensimmäisellä vuosipuoliskolla tarveharkinnan vuoksi vähennettyä työmarkkinatukea sai 17700 henkilöä. Heistä naisia oli 11800 ja miehiä 5900. Kaikista tammi-kesäkuussa työmarkkinatukea saaneista naisista tarveharkinnan vuoksi vähennettyä sai 12 prosenttia. Miehillä vastaava prosentti oli 5 prosenttia. Ehdotettu muutos vaikuttaa siten ennen kaikkea naisten asemaan.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Esityksestä on kuultu työmarkkinajärjestöjä, Kansaneläkelaitosta ja työministeriötä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotukset

Laki

työttömyysturvalain 9 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 9 luvun 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

9 luku

3 §

Tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon henkilön omat tulot kokonaan ja hänen puolisonsa tulot 536 euroa ylittävältä osalta kuukaudessa. Tulot vahvistetaan käyttäen hyväksi verotuksessa todettuja tulo-

ja. Työmarkkinatuki määrätään kuitenkin tuen maksamisajankohdan tilannetta vastaavaksi joko arvioitujen tai muutoin todettavissa olevien tulojen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tarveharkinnassa huomioon otettavista tuloista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2004.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

Laki**työttömyysturvalain 9 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 9 luvun 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

9 luku

3 §

Tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon henkilön omat tulot kokonaan ja hänen puolisonsa tulot 236 euroa ylittävältä osalta kuukaudessa. Tulot vahvistetaan käyttäen hyväksi verotuksessa todettuja tuloja. Työmarkkinatuki määrätään kuitenkin tuen maksamisajankohdan tilannetta vastaavaksi joko arvioitujen tai muutoin todettavissa olevien tulojen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tarveharkinnassa huomioon otettavista tuloista.

Ehdotus

9 luku

3 §

Tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon henkilön omat tulot kokonaan ja hänen puolisonsa tulot 536 euroa ylittävältä osalta kuukaudessa. Tulot vahvistetaan käyttäen hyväksi verotuksessa todettuja tuloja. Työmarkkinatuki määrätään kuitenkin tuen maksamisajankohdan tilannetta vastaavaksi joko arvioitujen tai muutoin todettavissa olevien tulojen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tarveharkinnassa huomioon otettavista tuloista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.
